

Lausunto

16.05.2022

Asia: VN/23654/2021

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle arkistolain ja Kansallisarkistosta annetun lain muuttamisesta/Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av arkivlagen och lagen om Riksarkivet

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

1 Bakgrund och beredning

En ändring av arkivlagen är väntad och välkommen. Efter att informationshanteringslagen 906/2019 trätt i kraft 1.1.2020 har det inom informationshanteringen uppstått onödig begreppsförvirring som med arkivlagens revidering kan åtgärdas. Utmaningarna kvarstår när informationshanteringslagen, men den övergångstid som lagen ger utrymme för, stipulerar att informationsmaterial som ska förvaras varaktigt eller arkiveras ska vara i elektroniskt format senast från 1.1.2022. Det ger inte mycket spelrum för övergångstider vad gäller arkivlagen. Det hade varit värdefullt att båda lagarna fastställts samtidigt med tillräcklig tid för att förbereda sig för en så pass stor verksamhetsförändring.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

Med den stora digitala omställningen som skett i samhället är revideringen av arkivlagen absolut nödvändig. Den nuvarande lagen utgår från en analog omvärld. Det behövs också en samstämmighet mellan arkivlagen, informationshanteringslagen och dataskyddsförordningen.

3 Målsättning

Målsättningen med lagen är god. Informationshanteringsens hela livscykel betonas, arkiveringen är en viktig del av den. Betydelsen av att informationen också efter arkivering ska vara tillgänglig lyfts fram.

4 Förslagen och deras konsekvenser

Trots att man inte påför de arkivansvariga myndigheterna nya uppgifter i sig kommer förslaget medföra en ekonomisk belastning i form av programlicenser för elektroniska arkiv, gränssnitt, informationssäkerhetsåtgärder, fortbildning m.m. För en liten samkommun med begränsade resurser är detta en stor utmaning. Det är önskvärt att det ges konkreta anvisningar och utbildning inför planering och ibruktagande av elektroniska arkiv. Det är av yttersta vikt att få det rätt från grunden, eftersom de val som man gör kommer att styra informationshanteringen för en lång tid framåt.

En stor utmaning blir också att strukturera upp och planera arbetet med det elektroniska arkivets underhåll. Skillnaden från att underhålla ett analogt pappersarkiv är markant och det kommer att kräva tekniskt kunnande och olika informationssäkerhetsåtgärder för att kunna säkerställa integriteten, konfidentialiteten, bevisvärdet och tillgängligheten på de material som arkiveras. Hur och vem definierar nivån på dessa krav?

En stor positiv sak i lagförslaget är att även kommuner bereds möjligheten att föra över informationsmaterial som ska arkiveras till Riksarkivet. Ansvar för materialet övergår då till Riksarkivet som har större resurser att säkerställa materialets användbarhet.

I lagpropositionen och i publikationen Kansallisarkiston sähköisten palveluiden kehittäminen ja arkistolainsäädännön uudistaminen lyfts fram tanken på att de informationsmaterial som ska arkiveras och som har överförts till nationella informationsresurser (t.ex. Koski), ska via dessa överföras till Riksarkivet. Det skulle vara en värdefull utveckling och eliminera onödigt dubbelarbete. Detta kunde tydligare synas i lagförslaget.

5 Alternativa handlingsvägar och lagstiftning

Eftersom såväl arkivlagen som informationshanteringslagen är väsentliga för informationshanteringsens livscykel, vore det förtjänstfullt om dessa lagar framledes sammanfördes till en gemensam lag.

7 Lagförslag

2 a §

a) används ordet informationsresurs, den finska motsvarigheten är tietovaranto. Begreppet används även i informationshanteringslagen, men där har tietovaranto översatts med informationslager. Det skulle vara att föredra att termerna används på samma sätt i båda lagarna.

e) används ordet arkivaktör. Informationshanteringslagen namnger den ansvariga myndigheten till informationsenhet. Även här efterlyses samstämmighet mellan begreppen.

7 § Hänvisning till att arkivaktörerna ska sörja för uppgifterna inom arkiveringen och arkivfunktionen är en onödig dubblering. Den sistnämnda omfattar även den första uppgiften.

8 § På vilket sätt förhåller sig den planmässighet som beskrivs i 1:a och 2:a momenten med nuvarande arkivbildningsplaner, informationsstyrningsplaner och informationshanteringsmodeller?

2: mom. Fastställande av tidpunkten för överföring till arkivet, behöver detta regleras i lag? Räcker det inte med att ett gallringsbeslut/lag finns att ett informationsmaterial ska arkiveras och det egna behovet i stället styr den aktiva tiden före arkivering?

9 § För arkivering ska arkivaktören utse en ansvarig person. Det skulle vara bättre om den ansvariga personen utses för arkivfunktionen, inte bara arkiveringen.

14 § 4 mom. Att även andra aktörer än statliga myndigheter ges möjligheten att överföra informationsmaterial till Riksarkivet är positivt.

16 § På vilket sätt avviker paragrafen från 11 § 2 mom.?

8 Andra kommentar

Att införa elektronisk arkivering är mångfacetterat och utmanande med många element att ta hänsyn till. Det hade varit betydligt lättare om lagförslaget föregåtts med gallringsbeslut av nyare informationsmaterial, tydliga tekniska krav på arkivering och formen på handlingar som ska arkiveras.

Tidigare har Kommunförbundet varit den aktör som sett till kommunernas intressen vad gäller arkivering. Kommunförbundet har i enlighet med Riksarkivets beslut om varaktig förvaring av handlingar gett ut rekommendationer om kommunala handlingars förvaringstider. I och med informationshanteringslagen har en ny myndighet inrättats, informationshanteringsnämnden. Inom ramen för informationshanteringsnämnden fungerar sektionen för fastställande av förvaringstider för handlingar. Sektionen har tagit över Kommunförbundets roll, men saknar den kommunala bevakningen som upplevs värdefull.

De informationstillfällena som ordnats kring lagförslaget har varit givande och förts i god anda. Tyvärr har de bara ordnats på finska. Likaså är allt material kring lagberedningen tillgängligt endast på finska.

Railio Anette
Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur